

Origini ale mișcării baptiste – secolul al XVII-lea

Conf. dr. Otniel Ioan Bunaciu
Facultatea de Teologie Baptistă
Universitatea din București

Mișcarea baptistă nu a avut un întemeietor cum au fost: Martin Luther, Ioan Calvin sau John Wesley. John Smyth, cel care a întemeiat prima biserică baptistă în Olanda, nu a rămas Baptist până la sfârșitul vieții sale și Thomas Helwis, care a devenit conducătorul bisericii din Anglia a murit la scurt timp după fondarea acestei biserici. Din acest motiv și datorită diversității care a existat încă de la început între diferitele grupări ale mișcării putem vorbi mai degrabă despre începuturi decât despre un început.

Există cel puțin trei opinii diferite care au fost propuse de către diverși istorici bapțiști cu privire la originea acestora. Una dintre opinii „cea îndrăzneată și optimistă” (susținută de către T. Crosby, G.H. Orchard, J.M. Cramp, W. Cathcart și J.T. Christian) susține că Bapțiștii pot să își descopere originile la începutul erei creștine¹². O altă poziție susține că Bapțiștii sunt moștenitori ai anabapțiștilor (D. Benedict, R. Cook, T. Armitage, A. Newmann, W. Rauschenbusch și I. Bunaciu)¹³. O a treia opinie susține că Bapțiștii originează în tradiția mișcărilor separatiste și dizidente din Marea Britanie (W.H. Whitsit, A.H. Strong, J.H. Shakespeare and B.R. White). Prima

¹² Istoricul baptist Benedict enumeră printre precursorii Anabapțiștilor pe: Novațieni, Donatiști, Paulicieni, Paterini, Catari, Waldenzi și Albigenzi prin care ajunge la Anabapțiștii germani. El consideră că aceste curente care s-au succedat din secolul al III-lea până în secolul al XV-lea au caracter evanghelic. Deși aceste mișcări religioase au avut anumite doctrine se găsesc și la Anabapțiști (cum ar fi botezul credinței) au existat și deosebiri importante între ele.

¹³ Istoricii care consideră că Anabapțiștii sunt strămoșii Bapțiștilor sunt de părere că Anabapțiștii sunt continuatorii curentelor evanghelice care au existat în Biserica Creștină de-a lungul veacurilor, sub diferite numiri, înainte chiar de Reformă. Atât istoricii Bapțiști cât și cei Luterani și Reformați recunosc deopotrivă faptul acesta.

Astfel istoricul baptist A. H. Newman în cartea sa „Istoricul Bisericilor Baptiste din America” scrie: „Mișcarea anabapțiștilor din sec. al 16-lea a avut rădăcinile ei în grupările evanghelice din Evul Mediu, de la care și-au însușit felul de gândire, modul de viață creștină și metodele lor de lucru”. Aceeași părere o exprimă și istoricul E. G. Leonard, în cartea sa „Istoria Universală a Protestantismului”. Iată ce scrie el: „Moștenind și reprezentând mișcările spirituale din Evul Mediu, Anabaptismul a avut multe puncte comune cu Luteranismul primar. Ca și Luteranismul el vedea în Biserică gruparea răscumpăraților, a proclamat Sfânta Scriptură ca singura bază a credinței creștine, și a propovăduit preoția universală”. S-a deosebit de luteranism în vederile lui despre om, societate, stat și sacrameinte.

informație cu privire la existența Baptilșilor este din Olanda unde un grup de dizidenți din Anglia¹⁴ s-au refugiat datorită persecuției.

Rădăcinile mișcării baptiste în mișcarea separatistă din Anglia și legătura cu Memoniții din Olanda

Începuturile mișcării separatiste din Anglia sunt legate de Robert Browne (1550-1633)¹⁵ care a înființat în anul 1581 la Norwich o biserică separatistă independentă care funcționa în case particulare. În anul 1580 el a publicat o lucrare intitulată: *Tratat pentru Reforma fără a întâzia pentru „nie”*¹⁶. În această lucrare el considera că biserica este un grup de credincioși legați de Hristos prin legământ. În anul 1587 Robert Browne a scris o altă lucrare intitulată „*Paru cereri ale separării: Înclinăciunea falsă, Slujirea falsă, Disciplina falsă și Membratitatea falsă din Biserica Anglicană*”. Datorită persecuției Browne a fost nevoit să se refugieze în Olanda. Deși în final Browne s-a reintors în biserica Anglicană. Separatismul a continuat să se dezvolte.

Browne a fost urmat de către Henry Barrow și John Greenwood care au dus mai departe cauza înaintasului lor. În anul 1586 Henry Barrow și John Greenwood au fost închiși și apoi au fost executați în anul 1593. În timp ce erau la închisoare, în 1592 preotul anglican Francis Johnson a organizat biserica separatistă din Londra în anul 1592.

John Smyth (1570-1612) s-a născut în acest context. După ce a studiat la Cambridge a fost ordinar de către Episcopul Londrei ca preot în anul 1594. El a criticat aspru biserica Anglicană folosind un limbaj dur. Pentru criticile aduse bisericii Anglicane Smyth a fost închiș de câteva ori.

În anul 1606 lui Smyth i s-a interzis să predice în biserica din localitatea în care locuia (Gainsborough regiunea Midlands) în ciuda faptului că membrii bisericii îl rugau să vorbească ori de câte ori lipsea preotul. Smyth a părăsit biserica Anglicană și s-a atașat bisericii separatiste în care se afla Thomas Helwis. În urma expulzării din țară a Separatiștilor de către regele Iacob I grupul lui Smyth și Helwis s-a refugiat la Amsterdam, în Olanda unde au organizat o biserică separatistă engleză.

În Amsterdam gruparea a intrat în legătură cu Memoniții și au observat că aceștia practicau botezul pe baza mărturisirii credinței. În anul 1606 Smyth a ajuns la convingerea că botezul trebuie să fie aplicat numai credincioșilor care mărturisesc credința. Datorită acestei convingeri s-a hotărât desființarea bisericii.

¹⁴ Acești dizidenți (dissenters) au fost dintre Puritanii care s-au împotrivit Reformei incomplete din cadrul Bisericii Anglicane. Unii dintre ei s-au numit Independenți considerând că biserica locală trebuie să fie autonomă și să aibă o conducere proprie formată din Pastori (sau Prezbiteri) și Diaconi. O altă au fost Separatiștii deoarece doreau să se separe de Biserica Anglicană considerând că reformarea acesteia nu mai este posibilă.

¹⁵ Supranumit și „tulburător de biserică”.

¹⁶ Robert Browne, „*Treatise for Reformation without Tarrying for Time*”.

Acesta a fost reînființat după ce Smyth s-a auto-botezat și apoi a botezat alte 40 de persoane. Acest botez a fost făcut prin stropire. Botezul lui Smyth a revollat creștini din tot spectrul de biserici protestante. B.R White remarcă: „Când știrea s-a răspândit a slămit, așa cum Smyth trebuie să fi știut, un cor de oroare și șoc din toate părțile spectrului evanghelic de la Episcopali la Separatiști”¹⁷. În apărarea sa Smyth a afirmat că absența unei biserici adevărate făcea necesar un act radical cum a fost auto botezarea sa pentru a începe din nou biserica.

Smyth a publicat în anul 1608 un volum intitulat: „*Deosebiriile din bisericile separatiste*”. Aici el a vorbit despre: liturgie, înclinăciune, rolul și scopul slujitorilor și suportul financiar al bisericilor. Smyth a insistat asupra: înclinăciunii adevărate – care trebuie să fie din inimă și nu din cărți – rugăciunii, cântării psalmilor considerând că înclinarea trebuie să fie caracterizată de spontaneitate. El era împotriva folosirii cărții de rugăciuni din Biserica Anglicană. În privința dăruirii Smyth considera că aceasta face parte din înclinăciune și de aceea necredincioșii nu puteau participa. Cu privire la slujitorii bisericii Smyth considera că există două categorii: Pastori și Diaconi.

Curând, datorită frii sale neînșite Smyth¹⁸ a început să regrete că s-a auto-botezat și a căutat o afiliere cu Memoniții. Thomas Helwis împreună cu un grup mic de credincioși au continuat comunitatea formată din care l-au exclus pe Smyth (el a murit în luna august 1612).

În aceste condiții s-a înființat prima biserică baptistă în limba engleză în Olanda. Helwis însotit de o parte din membrii grupului au hotărât să se întorcă în Anglia. În anul 1611 au întemeiat o biserică baptistă în Londra la Spitalfields. Această primă mișcare baptistă din Anglia a fost cunoscută sub numele de Baptilși Generali¹⁹.

Baptilșii din Anglia

Baptilșii generali

Baptilșii Generali s-au numit așa datorită convingerilor lor arminiene în ce privește înțelegerea mântuirii. În anul 1612 Thomas Helwis a scris o carte intitulată „*Scritură declarată asupra misterului neadeptății*”²⁰ în care pe lângă un atac puternic la adresa Bisericii Anglicane făcea și o apărare a libertății religioase. El a adresat un exemplar din această carte regelui Iacob I însotită de un apel la toleranță²¹. Regele nu a primit cu entuziasm mesajul lui Helwis și a

¹⁷ B.R. White, „The Frontiers of Fellowship between English Baptists, 1609-1660,” *Foundations* 11 (iulie-septembrie 1968): 245

¹⁸ Se pare că Smyth a fost o persoană foarte schimbătoare. La început a fost Anglican, apoi Puritan, apoi Separatist, apoi Baptilșii și apoi Memoniți. Cu ocazia fiecărei schimbări el considera că s-a schimbat spre mai bine.

¹⁹ General Baptists

²⁰ Thomas Helwis, „*A Short Declaration of the Mystery of Iniquity*”

²¹ Vezi pagina 4.

dispus arestarea și internarea acestuia. Helwys a fost închis în închisoarea Newgate unde a și murit în anul 1916.

Helwys a fost urmat de către John Murtton care împreună cu un alt membru al bisericii Leonard Busher au continuat să scrie apărând libertatea religioasă.

În jurul anului 1620 pe lângă biserica din Londra s-au înființat biserici Baptiste Generale la: Lincoln, Coventry, Salisbury and Triverton. Creșterea acestora fost importantă, așa că în anul 1650 erau peste 47 biserici.

Între Bapțiștii englezi și Memoniții olandezi a existat pentru mai multă vreme o corespondență dar aceasta nu a dus la medierea diferențelor din tre cele două grupări care au rămas în părtășie dar separate.

În dialogul său cu Meoniții, John Smyth a formulat o Mărturisire de credință personală în anul 1608 și una în anul 1611. Helwys a luat și el parte la formularea mărturisirii din 1611 (*O declarație a credinței poporului englez care a rămas în Amsterdam, Olanda*²²). În Anglia, Bapțiștii Generali au formulat câteva Mărturisiri de credință în momente critice ale dezvoltării lor (1651, 1660, 1679, 1691, 1704). Un alt mod de afirmare a identității Bapțiștilor din Anglia a fost prin încercarea de a clarifica diferențele dintre aceștia și Memoniți. Astfel, mijlocul secolului al XVII-lea mulți Bapțiști Generali au acceptat o declarație doctrinară numită „Cele șase principii” declarate întemciată pe textul din Epistola către Eyrei 6:1.2.²³ În jurul anului 1644 și Bapțiștii Particulari au acceptat „Cele șase principii”. Nu toți Bapțiștii Generali au fost însă de acord cu „Cele șase principii” și deși s-a ajuns la un compromis potrivit căruia se folosea atât „Mărturisirea de credință din 1660 și „Cele șase principii” în cele din urmă înțelegerea nu a rezistat și a dus la formarea unei adunări separate a Bapțiștilor de Șase Principii în anul 1690.²⁴

Bapțiștii Generali au prețuit părtășia dintre adunări și au acordat importanță Asociațiilor locale de biserică și Adunării Generale. Deoarece au acordat o autoritate destul de mare organizațiilor menționate uncori s-a ajuns la abuzuri din partea acestora. După anul 1689 activitatea Bapțiștilor Generali a intrat în declin.

Bapțiștii particulari

Bapțiștii Particulari au primit acest nume datorită faptului că susțineau doctrina calvină a predestinării potrivit căreia Isus a murit numai pentru cei alesi. Mișcarea a apărut din cadrul mișcării de Independenți și Congregaționaliști din Londra. O biserică Independentă a fost înființată în cartierul Southwark din Londra. Biserica se mai numea și biserica „Jacob-Lathrop-Jessey” în cinstea primilor trei păstori: Henry Jacob, John Lathrop și Henry Jessey. Jacob Henry (1563-1624) a studiat la Oxford și a fost ordinar în

cadrul Bisericii Anglicane. În timpul unei călătorii în Olanda se pare că l-a întâlnit pe Robert Browne și a devenit un simpatizant al Separatiștilor motiv pentru care a și fost internat pentru o vreme într-o închisoare locală în anul 1603.

În același an a semnat „petitia milinară” cerând reforme în Biserica Anglicană și mai multă toleranță. Jacob Henry a continuat lucrarea reformatoare iar în anul 1616 a înființat împreună cu alți separatiști biserica independentă din Southwark. Jacob a slujit biserica timp de 9 ani după care a plecat în Virginia și a fost urmat de către John Lathrop care a păstorit biserica timp de alți nouă ani. În urma internării acestuia în anul 1632 a fost urmat de către Henry Jessey.

În anul 1633 mai mulți membri din această biserică sub conducerea lui Samuel Eaton și Richard Blunt au ajuns la convingerea că botezul credinței prin scufundare este forma pe care o învață Sfânta Scriptură. Ulterior acestor lideri li s-au adăugat William Kiffin și John Spilbury. Astfel s-a constituit prima biserică creștină a bapțiștilor particulari.²⁵ În general numele de bapțiști a fost dat acestor credincioși de cei care îi dușmăneau. Ei preferau numele de frate dar criticii lor i-au numit anabapțiști și bapțiști pentru a crea o imagine defavorabilă mișcării. Bapțiștii Particulari au încercat să își definească identitatea teologică formulând în anul 1644 prima lor Mărturisire de credință.²⁶ Aceasta a devenit un standard pentru Bapțiștii calviniști din Anglia și mai târziu din Lumea nouă.

După perioada de libertate religioasă de care s-au bucurat în timpul Războiului civil și al Protectoratului lui Oliver Cromwell, Bapțiștii din Anglia au suferit persecuții mai ales datorită faptului că unii dintre ei au participat în mișcarea „*Cinca monarhie*”. Aceasta era o mișcare radicală cu idei milenariste care credea în iminenta insurtare a conducerii lumii de către Dumnezeu potrivit datelor pe care credincioșii le propuneau în urma interpretării cărții Daniel. Temându-se de anarhia Oliver Cromwell a prigonit mișcarea arestând liderii și desființând adunările.

O altă dezvoltare între Bapțiștii din Anglia a fost apariția Bapțiștilor de ziua a șaptea. Dezbaterea cu privire la adevărata zi de închinare pentru creștinii, duminica sau sâmbăta (ziua Sabatului evreiesc) a avut loc și în cadrul Bisericii Anglicane. Cartea *Doctrina despre Sabat* a lui Nicolas Bownde a fost interzisă de către biserica națională dar dezbaterile a continuat între Puritani. Se pare că

²² Grupul de credincioși care a rămas în biserica independentă a fost condus de Lăudător-Domnul Barebone. Credincioșii se întâlneau în casa lui Barebone numită și „îneuitoarea și cheia”. Barebone mai avea doi frați și toți trei au decis să își schimbe numele ca mărturie creștină. Se spune că un frate se numea Histos-a-venit-în-lume-ca-să-năntănuască Barebone și celălalt Dacă-Histos-nu-a-murit-tu-ai-fost-condamnat Barebone.

²³ Se pare că aceasta a fost inspirată de Mărturisirea de credință separatistă din anul 1596.

²⁴ A Declaration of the Faith of English People Remaining at Amsterdam in Holland

²⁵ Una din practicile stabilite în „Cele șase principii” a fost punerea mâinilor peste cei botezați și peste cei încredințați cu o lucrare de slujire în cadrul adunării.

²⁶ Lumpkin, *Baptist Confessions of Faith*, 222.

la sfârșitul anilor 1650 au existat cel puțin două biserici Baptiste de ziua a saptea în Anglia.²⁷

Persecuțiile celor care nu s-au conformal (nu au acceptat Biserica Anglicană) au continuat sub diferite forme.²⁸ Bapuiștii din Anglia au câștigat un grad mai mare de toleranță în timpul lui Iacob al II-lea iar din punct de vedere legal toleranța a fost câștigată prin promulgarea *Actului de toleranță* din anul 1689.

Începuturi în America de Nord

În America de Nord bapuiștii au cunoscut o dezvoltare rapidă. Istoria acestei dezvoltări poate fi împărțită în trei perioade: Prima perioadă este cea colonială care a avut loc între anii 1620-1776. A doua perioadă a fost perioada expansiunii misionare între anii 1776-1845. Ultima perioadă poate fi considerată a fi început în vremea războiului cu Mexic până în zilele noastre.

Primele încercări misionare creștine au fost făcute de către coloniștii spanioli care au încercat să implanteze catolicismul fără a avea un success prea mare. Ei au fost urmați de exploratorii francezi secundari de călăgării tezuți dar nici ei nu au avut un success foarte mare.

Printre emigranții care au început să vină în America (coloniile din America de Nord au dobândit independența între 1776-1787) s-au aflat foarte mulți europeni care fuseseră prizoniți în lățile din care veneau pentru credința lor religioasă. Unii dintre aceștia erau dizidenți din Anglia și alții hughenoti din Franța și Olanda. Hughenotii francezi erau de origine calvină dar s-au integrat cu reformatorii olandezi sau în alte religii protestante. Emigranții englezi erau în majoritate nonconformiști aparținând în principal fie congregaționaliștilor, bapuiștilor sau prezbiterienilor. Toate aceste grupări împărțeau doctrina separării bisericii de stat. Coloniștii care au venit în America s-au așezat în Noua Anglie și majoritatea erau calvini motiv pentru care au introdus principiul aplicat la Geneva de către Calvîn și anume că drepturile civile sunt subordonate calității de membru al bisericii. Astfel numai membri bisericii aveau dreptul de a vota și de a gestiona treburile publice. Totodată se puteau lua măsuri disciplinare severe împotriva celor care încăleau ordinea publică și chiar disciplina bisericăscă. Este interesant că acești puritani englezi, care au militat pentru libertate religioasă pentru ei în Anglia au ajuns ca în colonia Noua Anglie să refuze această libertate altora.

Roger Williams și biserica din Providența

Roger Williams s-a născut în anul 1600 în familia unui comerciant. A studiat teologia la Universitatea din Cambridge și se pare că avut un talent deosebit pentru învățarea limbilor străine. Deoarece a dobândit convingeri

separatiste a decis să emigreze în America pentru a scăpa de persecuția din Anglia. Aici el a ajuns la Boston, în anul 1631 și a acceptat poziția de păstor. Foarte curând a început să fie nemulțumit de organizarea teocratică din Colonie. Datorită împotrivirii exprimate față de impozitul ecleziastic și a faptului că era un apărător al ideii că terenurile folosite de coloniștii trebuie cumpărate de la indienii Williams a fost învinuit de vederi anabaptiste. Opinia lui sa că terenurile indienilor ar trebui cumpărate venea ca o împotrivire față de un decret al regelui Angliei prin care acesta decidea că terenul din coloniile americane este al său deoarece deținătorii de drept ai terenului adică indienii erau păgâni. Williams consideră că din moment că indienii sunt proprietarii legitimi ai acestor terenuri motiv pentru care acestea ar trebui cumpărate.

Datorită atitudinii sale în ianuarie 1635 autoritățile autoritățile au vrut să îl aresteze și să-l înbarce pentru a-l trimite înapoi în Anglia. Williams a aflat de planurile autorităților și împreună cu câțiva credincioși au fugit dejuicând astfel planul acestora. În perioada în care au fugit de autorități grupul a suferit de foame și frig și au fost ajutați de indienii care i-au primit bine (Williams cunoștea limba indienilor).

Primăvara ei au cumpărat un teren de la indienii și au întemeiat colonia Providența. Orașul a fost incorporat în anul 1638 și a adoptat o constituție După obținerea din partea regelui Angliei a unei care (în anul 1644) pentru fondarea statului Rhode-Island, orașul Providența a devenit capitala primului stat care garanta libertatea religioasă.²⁹ Williams nu era Baptist dar era convins că există o legătură directă între botezul copiilor și legătura dintre biserică și stat, legătură pe care o critica.

Prin studiul Bibliei grupul a decis să se conformeze poruncilor lui Hristos și să se separe de modelul creștinătății existent în colonii. Astfel, în luna martie a anului 1639 Williams l-a botezat pe Ezechiel Holiman care era un vechi membru al bisericii sale după care Holiman l-a botezat pe Williams iar acesta a botezat încă 11 persoane. Astfel a fost întemeiată una din primele comunități baptiste din America.

Roger Williams a fost întotdeauna convins că doctrina și practica bapuiștii sunt cele mai apropiate de învățătura Noului Testament dar datorită temperamentului său neliniștit el a ajuns să se îndoiască de valabilitatea botezului pe care l-a primit deoarece considera că în înfăptuirea acestuia nu s-a respectat succesiunea apostolică. Pentru acest motiv el a părăsit biserica și a devenit un „căutător”, nefiind atașat de nici un grup religios. El nu s-a mai interesat nici de afacerile publice ale coloniei dar a lucrat pentru evanghelizarea altor colonii precum și a indienilor fiind totodată autor a numeroase cărți cu subiecte diferite.

Deși Roger Williams a fost Baptist numai timp de un an, principiile propuse de el au rămas importante pentru bapuiști și au devenit aspecte specifice

²⁷ Bill Leonard *Baptist History*, Judson Press, Valley Forge (2003), p.34.

²⁸ De exemplu cunoscutul autor John Bunyan, Pastor al bisericii din Bedford a fost închis timp de 12 ani (1660-1672) în timpul acestei persecuții.

²⁹ Vezi pagina 5.

ale credinței baptiste. Totodată el a întemeiat misiunea printre indieni: s-a opus vânzării de arme și băuturi alcoolice acestora și s-a luptat ca pământurile de la indieni să fie luate numai prin cumpărare și pe baza unei înțelegeri. Deoarece a învățat câteva limbi ale indienilor a reușit să le folosească în predicare și chiar în arbitrajul disputelor dintre indieni. Mesajul său promova absoluta libertate pentru toți, separarea bisericii de stat. Pentru a susține această poziție el a folosit un exemplu foarte sugestiv referindu-se la cele două table ale lui Moise. Pe prima tablă se găsesc relațiile omului cu Dumnezeu, iar pe tabla a doua se găsesc relațiile dintre oameni. După opinia sa statul și magistrații trebuie să se ocupe cu judecarea relațiilor dintre oameni, care sunt expuse pe tabla a doua. Roger Williams a fost un adept al democrației motiv: pentru care în prima colonie înființată de el s-a introdus principiul democratic în conducerea statului.

John Clarke și biserica din Newport

Deși istoricii dezbat dacă Providența sau Newport a fost prima biserică baptistă din America se pare că primul botez prin imersiune a avut loc la Newport. Se pare că cel care a introdus practica a fost Mark Lucar un emigrant din biserica baptistă particulată din Spitsbury. Londra.³⁰ Conducătorul comunității baptiste înființate în Newport, Rhode Island a fost John Clarke (1609-1676) care s-a născut în localitatea Westhorpe din regiunea Suffolk a Angliei. El a fost un om educat ca medic și a emigrat în America în anul 1637 împreună cu soția. Inițial s-au stabilit la Boston dar nu au rămas mult timp aici pentru că au fost învinuiți de anabaptism. În anul 1638 s-a mutat în Rhode-Island, a fondat orașul Portsmouth și a devenit conducătorul adunării separatiste de acolo. În anul 1639 cu ajutorul lui Williams fondat orașul Newport pe teren cumpărat de la indieni. În anul 1644 adunarea condusă de Clarke era în mod evident baptistă deși există opinii că biserica ar fi putut deveni baptistă încă din anul 1641.³¹

Convingerile sale religioase erau ale baptiștilor particulari. Clarke a rămas păstor al Bisericii New-Port până la moarte sa în anul 1676 cu excepția unei perioade (1652-1664) când s-a reîntors în Anglia pentru a încerca să obțină drepturi legale pentru colonie. Aici el a fost nevoit să rămână timp de 12 ani perioadă în care predicat, a practicat medicina și a avut ocazia să reprezinte comunitatea Newport în Parlament. În cele din urmă colonia a primit drepturile legale la 8 iulie 1663 devenind practic primul stat în care libertatea religioasă era garantată tuturor.³² Documentul afirma că cetățenii din Rhode Island "au declarat în mod liber că este foarte mult în inima lor (dacă li se permite acest

³⁰ Bill Leonard *Baptist History*, Judson Press, Valley Forge (2003), p. 76.

³¹ Leon McBeth, *The Baptist Heritage*, Broadman Press, 1987, p. 138

³² Bill Leonard citează în volumul său (p. 76) pe istoricul Carl Bridenbaugh care consideră că Rhode Island a fost „primul stat secular din vremurile moderne” și a anticipat astfel dezvoltările ulterioare care au dus la formarea Americii moderne.

lucru) să conducă un experiment plin de viață în care un stat civil înfloritor să se întemeieze și să se mențină... cu o libertate deplină a conștiinței religioase.”³³

În biserica din Newport au apărut și probleme disciplinare deoarece pe lângă John Clarke și majoritatea membrilor bisericii care erau baptiști particulari se găseau și membrii care erau baptiști generali. Aceștia mai erau numiți și "baptiști de șase principii" datorită insistenței lor asupra celor șase principii din *Epistola către Efrei 6:1-2*. Totodată baptiștii particulari nu susțineau punerea mâinilor peste noii convertiți și această practică a devenit semnul vizibil al deosebiriilor dintre cele două grupări. O altă deosebire consta și în modul în care foloseau cântare în închinare.

În anul 1665 biserica din New-Port s-a divizat când 21 de membri s-au separat și au format biserica baptiștilor generali. Williams Vaughan a condus schisma și a slujit apoi ca păstor. După câțiva ani ei au mai format două sau trei biserici. În anul 1697, James Clarke, nepotul lui John Clarke a fost ordonat ca păstor al acestor biserici.

O altă schismă a apărut în anul 1671 cu privire la ziua de închinăciune și anume dacă aceasta trebuie să fie lămură duminica sau sâmbăta. Stephen Mundford a fost numit primul baptist de ziua a șaptea în America. El a venit la New-Port în anul 1665 s-a atașat de biserică și a început să propovăduiască punctul său de vedere cu privire la ziua de sâmbăta. Fiind un om stăruitor a câștigat câțiva adepți pentru ideea lui. La început aceștia nu au părăsit biserica ci se închinau în ziua întâia împreună cu toși membri și apoi se închinau și în ziua a șaptea. Probleme mai serioase au apărut când sabbatarienii nu au mai venit la închinăciune în ziua întâia. Astfel în anul 1671 grupul s-a despărțit de biserică și au devenit Baptiștii Sabatarieni.

În anul 1670 baptiștii generali se adunau periodic în Rhode-Island pentru părăsire și zidire personală. Se presupune că aceasta ar fi fost prima asociație baptistă din America dar nu sunt evidente formale cu privire la existența unei organizații.

Dezvoltare și persecuție

Între timp s-au organizat și alte biserici și timp de mai bine de un secol credința baptistă s-a răspândit în America de Nord și datorită prigoanelor deși bisericile majoritare erau protestante, anglicane, calviniste și prezbiteriene. Baptiștii reprezentau ramura de stângă a protestantismului și au constituit o minoritate prigonită mai ales în Noua Anglie. Printre cei prigonii poate fi amintit Henry Dunster, primul președinte al universității Harvard, care a fost destituit pentru că a negat valabilitatea botezului copiilor mici. El a înființat prima biserică baptistă din Boston în anul 1665. Situația aceasta dificilă a durat până în anul 1688 dată când în Anglia revoluția a instaurat o monarhie constituțională. Cu această ocazie s-a acordat libertate religioasă tuturor

³³ Bill Leonard *Baptist History*, Judson Press, Valley Forge (2003), p. 76.

creștinilor în afară de catolici, măsură care s-a extins în anul 1691 și în coloniile engleze din America.

Persecuțiile la care au fost supuși bapțiștii au favorizat răspândirea lor. Un asemenea exemplu este refugiarea unor membri din biserica bapțiștă din Boston la Kiterim. De aici ei au intrat în Carolina de Sud unde au fondat la Charleston prima biserică bapțiștă în sudul Statelor Unite ale Americii. De asemenea, în colonia Pennsylvania formată din Quașeri s-au refugiat mulți bapțiști din teritoriile învecinate. Aici au avut libertate putând să se dezvolte potrivit credinței lor. Mai târziu în această parte a Americii au venit mulți emigranți bapțiști din Țara Galilor.

Încheiere

Mișcarea bapțiștă a făcut parte dintr-o tendință care a anticipat în unele aspecte modernitatea. Atitudinea avangardistă nu a fost intenționată ci a fost rezultatul convingerii că Dumnezeu s-a descoperit omului în Isus Hristos și de aceea omul trebuie și poate să trăiască în ascultare de Isus Hristos, călăuzit fiind numai de Sfânta Scriptură. Poate că uneori optimismul bapțiștilor și al tuturor celor care au urmat acest mod de gândire s-a dovedit a fi prea mare în contextul complex și nuanțat al societății umane dar această viziune nu a părăsit niciodată spiritul credincioșilor creștini bapțiști. Ea este exprimată prin expresia: Biblia plus – minus nimic.

Preocuparea față de identitatea confesională poate să pară anacronică într-un veac al globalizării în care toate eforturile se depun pentru a integra diferitele identități în una comună. În mod cert, lumea modernă, nu apreciază tendințe de tipul celor confesionale încercând deoarece acestea nu par să promoveze dialogul și înțelegerea reciprocă. Lucrarea de față nu este scrisă dintr-o preocupare sectară ci din dorința de a face cunoscută contribuția pe care mișcarea bapțiștă a adus-o în Creștinism. Această contribuție nu este o inovație ci o provocare de întoarcere la sursă adică la Scriptură ca singura autoritate unde omul poate găsi mărturia descoperirii de sine a lui Dumnezeu.

Problematica religioasă este una importantă chiar și într-un veac al globalizării deoarece omul regăsește în religie sfera unde poate apela la noțiunea de adevăr. Se poate observa astăzi că și omul secularizat pentru care aparent religia nu înseamnă mai mult decât o tradiție de obiceiuri, în momentele în care identitatea sa este provocată este gata să adopte discursul religios și odată cu el identitatea propusă de acesta. Este elocventă și totodată dramatică experiența fostei Yugoslavii unde după zeci de ani de comunism și ateism oamenii au descoperit peste noapte că de fapt identitatea lor este întemeiată în diferite religii (Islam, Creștinism) sau confesiuni creștine (Catholicism, Ortodoxie).